

„Iată casele burghezilor“ scrâșnește o doamnă nonconformistă din lumea artistică. Poartă spre Lumea Nouă cu o plajă de sute de kilometri la Atlantic și alte sute la Mediterana, Maroc putea fi un paradis turistic. Este adevărat, Jean-Paul Belmondo și-a construit cândva o vilă la Marrakesh, poate sunt de aflat și alte detalii, dar litoralul marocan nu a devenit un loc de vacanță monden și exclusivist. Poate fi de vină și o anumită gamă, nu foarte largă, de restricții islamice care nu se potrivesc cu o vacanță americană. Comunicativi și săritori la nevoie (un vânzător își părăsește prăvălia și ne conduce până la intersecție, ca să înțelegem mai bine unde se află hotelul Al Mounia), marocanii devin alți oameni când se dezlipesc de pământul țării. Avionul care ne transportă la Milano este ocupat în cea mai mare parte de femei marocane cu doi trei copii în jurul lor și altul la sân. Privirile lor sunt, în același timp, hărțuite și vindicative: mame care își apără puii. Nu mai sunt marocanii pe care i-am cunoscut la Casablanca. Au devenit emigranți în clipa când au pășit în avion.

Elena Maria ȘORBAN

Madeira

ȘOCUL TE(HN)OLOGIC și alte impresii

Viața teatrală a insulei Madeira (teritoriu autonom al Portugaliei, la 800 km SV de Europa) este, din perspectiva actualei stagiuni, destul de dinamică. Ce am văzut poate fi pus sub semnul *Parodiei. Rometa și Juliu* (v-ați speriat citind titlul?) este exact ceea ce pare: o ineptie. Oare copiii, cărora le este destinată producția companiei Teatro Experimental de Funchal (TEF), vor ajunge să fie curioși să cunoască originalul, pornind de la aceasta versiune? Greu de sperat... De distrat, s-au distrat copios, alături de eroii care jucau beyblade și escaladau balcoane în drum spre *happy end*.

Flautul fermecat de Mozart, spectacol pentru copii, realizat de instituția numită Cabinetul Coordonator pentru Educația Artistică – impresii mixte. Tăieturi explicabile, dar și un adaos greu de acceptat. Proza piesei mozartiene *Directorul de teatru* – cu intenția de a implica publicul în ideea unei anume „let's make an opera” – totuși nu s-a integrat firesc. Și niciodată nu mi-aș fi imaginat o operă de Mozart cântată cu microfoane...

Tot cu microfoane, însă mai plauzibil, *Candide* – musical de Leonard Bernstein, după Voltaire. O partitură suculent neoclasică a spiritualului dirijor american. MADS – Madeira Amateur Dramatic Society – a oferit cea mai profesionistă producție pe care am văzut-o pe insulă, în regia lui Ray Jeffery, în colaborare cu Orchestra Clasică Madeira, dirijor Rui Massena.

Despre spectacolele muzicale menționate vom mai auzi, fiindcă se vor relua în stagiunile următoare, pregătind de pe acum, semicentenarul capitalei madeireze, Funchal (1508–2008).

Cea mai puternică impresie mi-a făcut-o însă piesa de teatru *Șocul te(hn)ologic*, cu Compania de teatro Madeira (sigla: COM.TEMA). Textul spumos

– de Nuno Morna și Pedro Ribeiro, care mai semnează producția și regia – a parodiat liturgia catolică, transpusă în cibercontext. În secolul XXII, Creațiunea este reinterpretată ca fiind înfăptuită pe calculator, Genealogia enumeră vipurile secolului XX, Ultima Cina este consumată în câteva secunde de lăcomie animală, iar pe post de demon stă virusul...

Șocul te(hn)ologic poate fi privit drept caricatura habitusurilor religioase, dar și ca semnal de alarmă asupra pericolului real al „tehnologismului” ca viitoare „religie” idolatrică...

Din punct de vedere scenic, m-a deranjat excesul de ecranizare a scenariului, proiecțiile fie dublând pleonastic secvențele *live* (momente din *Creațiunea*), fie înlocuind total jocul direct (scenele cu demonul). Dicția (clară și la nivelul meu de auditor, având mai puțin de un an de limbă portugheză) și dinamismul actoricesc al celor patru protagoniști au fost la înălțime. În ansamblu, rămâne ideea cvasiimprovizatoricului, pe filiația dintre ludicul medieval și divertismentul televizat.

Cum și unde se formează actorii Madeirei? Fie că vin de pe continentul european (mai rar), fie sunt formați la Conservator – secția de teatru, trei ani, cu statut de școală profesionistă. O pot frecventa tinerii cu minim 9 clase, fiind susținuți chiar prin burse și locuința gratuită, după cum afirma prospectul. (Ar fi interesant să reușesc să cercetez mai multe despre funcționarea instituției...)

Odată profesionalizați, actorii lucrează intens. Și la TEF, și la COM.TEMA, piesele sunt pregătite în 2–3 săptămâni, după care urmează 20–30 de spectacole (unul sau două pe zi). La TEF (cu sediu stabil), piesele se schimbă cam la șase săptămâni. Compania COM.TEMA menține mai mult timp câte o piesă, prin turnee. Edificiul Teatrului „Baltazar Dias” din localitate (construit în 1888) nu are trupă proprie, ci găzduiește manifestări teatrale și muzicale (aici au fost și *Flautul*, și *Șocul*) – mai nou, fiind concurat noul Centru de Congrese (*Candide*).

În cazul spectacolelor muzical-scenice menționate, realizatorii (profesioniști, studenți, amatori) provin din locuri diferite, s-au reunit doar pentru punerea în scenă, apoi își continuă fiecare traseul.

În ambele situații, se simte importanța banilor din vânzarea de bilete (de obicei, preț unitar, între 7 și 10 Euro; grupe de elevi, 2,5 fiecare bilet). O afirmă mai ales ritmul intens de muncă. Uneori, se simte economisirea prin restrângerea elementelor scenografice (COM.TEMA). Invitațiile se acordă în cazuri de excepție, iar intratul „pe lângă” nu se practică... Material, nu este acea lejeritate ca la noi, unde teatrele sunt (încă) subvenționate de stat. Acea lejeritate benefică pentru calitatea spectacolelor, însa care, uneori, duce la abuzuri... Oamenii scenei din Madeira pot trăi decent numai muncind serios.

M-a uimit, la spectacolele pentru tineret (*Rometa*... și *Flautul*), organizarea participării elevilor din școli. Fiecare clasă din oraș vine cu învățătoarea (ca la noi, pe vremea comunismului)... Probabil că dacă nu ar fi „obligatoriu”, puțini copii ar alege teatrul – având în vedere că fiecare are calculatorul la îndemână: acasă, la școală, în cluburile gratuite de tineret din oraș... (*Șocul tehnologic* – o alternativă reală, chiar periculoasă, și pentru îndepărtarea de teatru! La Lisabona se fac deja cursuri, care costă sute de Euro, cum să îți aperi copilul de efectele calculatorului...)

Am mai urmărit și presa. Cele vreo 5 cotidiane și 2 săptămânale reflectă amplu spectacolele (cam câte 2 pagini, cu multe poze) și le recomandă cu entuziasm. Critică teatrală nu am întâlnit...